

Dit is niet nieuw, maar nieuw is de *wijze waarop* hij zijn toestand belichaamt. Is hij schilder, dan zal hij kleuren en vormen kiezen waaruit de gevoels-toestand blijkt. Hij rangschikt, vermenigvuldigt, meet en bepaalt de overeenkomsten, verhoudingen en uitkomsten van kleuren en vormen in relatie tot zijn ontroering. Deze en de onuitputtelijke bron van het schilderkundige middel zijn de eenigste zaken waarmee de schilder te maken heeft. Er is nergens plaats voor den vogel, want de waarheid aangaande den vogel is gelegen in zijn toestand en deze is *hij zelf*. De vogel bestaat slechts ten opzichte van zijn ontroering; niet de uiterlijk waarneembare vogel ontroert hem naar *diens inhoud*: het Unïversum.

Dat is niet alleen met betrekking tot den vogel zoo, maar met elk voorwerp dat hij *ziet*. Voor den kunstenaar bestaat geen objectiviteit. Alles is hij zelf. Zien is ondergaan en al zijn gezichtsindrukken hebben slechts waarde voor zooverre het gemoedsindrukken zijn.

De waarheid aangaande God en de Wereld, bestaat voor den schilder voor zooverre hij ze ziet en hij ziet ze slechts voor zoo verre hij ze innerlijk aanschouwt; d. i. beeldend. Daarom is de eenigste waarheid die de kunstenaar erkent: zich zelf en daar hij geen ander onderwerp hebben kan dan de Waarheid is hijzelf zijn Onderwerp.

Wanneer Vincent van Gogh anders van de Waarheid bekent, dan Paulus Potter, dan komt dit niet doordat het waarnemingsveld, — b.v. de natuur, — veranderd is, maar dan komt dit omdat de gemoeds-houding van van Gogh van die van Paulus Potter verschilt.

Er is een groot verschil tusschen Giotto en Picasso. Toch is dit verschil, inderdaad, slechts schijnbaar. Waar Giotto zijn verhouding tot het Unïversum bepaalt, door zekere figuren in zekere houdingen, daar, op hetzelfde vlak, bepaalt de Spaansche schilder Picasso zijn verhouding tot het Unïversum door zekere verticale en horizontale vormen in zekere verhoudingen tot elkaar. Wat Giotto (1300) in aan de natuurilluſie ontleende vormen bedreef, dat doet Picasso (1900) in de van de natuur geabstraheerde, in de beeldende vormen.

Daarin bestaat het nieuwe.

Er is in wezen wellicht geen verschil, alleen in vorm. Dit verschil in vorm, vloeit voort uit eene geheel andere verhouding der mensch-